

Predicting social media addiction based on academic procrastination and early maladaptive schemas, considering the mediating role of alexithymia in students

- Maryam Rostami Tarzangh, MA in School Counseling, Islamic Azad University (Karaj Branch), Karaj, Iran
E-mail: maryamrostami13731394@gmail.com
- Saeed Mahmoudi Niā (PhD), Assistant Professor of Psychology, Islamic Azad University (Karaj Branch), Karaj, Iran
E-mail: S.mahmoodi2020@yahoo.com
- Mahmoud Bahrāmi, MA in Family Counseling, Khārazmi University, Tehran, Iran (Corresponding Author)
E-mail: bahrami201367@gmail.com
- Mohadesse Rostami Tarzangh, Student teacher in Farhangian University (Zeynabiye Pishwa Campus), Tehran Province, Iran
E-mail: mh.rostami4216@gmail.com

Abstract

The purpose of this study was to predict social media addiction based on academic procrastination and early maladaptive schemas, considering the mediating role of alexithymia in students. The research method was correlational, using structural equation modeling. The statistical population included all female students of the second cycle secondary school in Karaj during the 2022-2023 academic year. Through cluster and simple random sampling, a total of 390 students were selected as the sample. The research instruments included the Young Internet Addiction Test (1998), the Academic Procrastination Questionnaire by Rothblum and Solomon (1984), the Young Early Maladaptive Schema Questionnaire (1998), and the Toronto Alexithymia Scale by Bagby et al. (1997). The data were analyzed using confirmatory factor analysis and structural equation modeling. The results indicated that academic procrastination and early maladaptive schemas had a direct, positive, and significant relationship with alexithymia and social media addiction. Additionally, the path analysis results showed that the final research model had a good fit. Academic procrastination and early maladaptive schemas indirectly and significantly predicted social media addiction through the mediating role of alexithymia. The findings highlight the critical role of alexithymia in predicting social media addiction among students.

Keywords

Social Media Addiction; Alexithymia; Early Maladaptive Schemas; Academic Procrastination

پیش‌بینی اعتیاد دانش‌آموزان به شبکه‌های اجتماعی بر اساس اهمال‌کاری تحصیلی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با در نظر گرفتن نقش میانجی‌گری ناگویی خلقی

■ مریم رستمی ترزوق* ■ سعید محمودی‌نیا** ■ محمود بهرامی*** ■ محدثه رستمی ترزوق****

چکیده:

هدف از اجرای این پژوهش پیش‌بینی اعتیاد دانش‌آموزان به شبکه‌های اجتماعی، بر اساس اهمال‌کاری تحصیلی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، با در نظر گرفتن نقش میانجی‌گری ناگویی خلقی است. پژوهش با روش همبستگی از طریق الگویابی معادلات ساختاری انجام شده است. جامعه آماری در بردارنده تمامی دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم آموزش و پرورش کرج در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ بوده است. با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای و ساده، ۳۹۰ نفر از دانش‌آموزان برای نمونه پژوهشی انتخاب شدند. ابزار پژوهش شامل پرسش‌نامه‌های اعتیاد به فضای مجازی یانگ (۱۹۹۸)، اهمال‌کاری تحصیلی راتبلوم و سولومون (۱۹۸۴)، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه یانگ (۱۹۹۸) و ناگویی خلقی تورنتو باگبی و همکاران (۱۹۹۷) بوده است. داده‌ها با آزمون تحلیل عاملی تأییدی و مدل‌یابی معادلات ساختاری تحلیل شده است. نتایج نشان می‌دهد اهمال‌کاری تحصیلی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه رابطه مستقیم مثبت و معناداری با ناگویی خلقی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی دارند. همچنین، نتایج تحلیل مسیر نشان از برازش خوب الگوی نهایی پژوهش دارد؛ به صورتی که اهمال‌کاری تحصیلی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، غیرمستقیم از طریق نقش میانجی ناگویی خلقی، اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را به صورت مثبت و معنی‌داری پیش‌بینی کرده‌اند. نتایج نشانگر نقش مهم ناگویی خلقی در پیش‌بینی اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در دانش‌آموزان است.

کلیدواژه‌ها:

اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، ناگویی خلقی، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، اهمال‌کاری تحصیلی

□ تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۷/۲۸ □ تاریخ شروع بررسی: ۱۴۰۲/۹/۷ □ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۱۱/۵

* کارشناسی ارشد مشاوره مدرسه، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج ..... E-mail: maryamrostami13731394@gmail.com
 ** استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج ..... E-mail: smahmoodi2020@yahoo.com
 *** (نویسنده مسئول) کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه خوارزمی تهران ..... E-mail: bahrami201367@gmail.com
 **** کارشناسی، دانشجو معلم، دانشگاه پردیس زینبیه پیشوا ..... E-mail: mh.rostami4216@gmail.com

مقدمه

یکی از مهم‌ترین تحولات فضای مجازی ظهور و بروز شبکه‌های اجتماعی است (عطوان^۱ و همکاران، ۲۰۲۲). شبکه‌های اجتماعی مجازی^۲ گونه‌ای از رسانه‌های اجتماعی است که بیشترین شباهت را به جامعه انسانی دارد و به فرد امکان ساخت صفحه شخصی (پروفایل) را می‌دهد. افراد به‌مرور شروع به یافتن دوستان و آشنایان خود می‌کنند تا فارغ از محدودیت‌های زمانی، مکانی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی با آن‌ها ارتباط برقرار کنند و اطلاعات خود را با آن‌ها به اشتراک بگذارند (معصومی، ۱۳۹۷). از پیامدهای منفی شبکه‌های مجازی، اعتیاد به این شبکه‌ها و استفاده بیش از حد از آن‌ها است (صادق‌زاده و همکاران، ۱۳۹۷). اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی نوعی اعتیاد رفتاری است که احساس مشغولیت ذهنی با اینترنت، احساس نیاز به افزایش زمان استفاده به‌منظور کسب رضایت، نداشتن توانایی کنترل در استفاده از اینترنت همراه، احساس ناآرامی و تحریک‌پذیری هنگام قطع اینترنت موبایلی یا توقف استفاده از آن، استفاده به‌منظور آرام‌کردن خلق و راهی برای فرار از مشکلات، دروغ‌گفتن به اطرافیان به‌منظور مخفی‌ساختن مقدار استفاده، و گرفتارشدن در شبکه‌های اجتماعی مجازی را در بر می‌گیرد (خواج‌احمدی و همکاران، ۱۳۹۵).

بر اساس نظریه پویایی روانی و شخصیت، علل اعتیاد فرد به اینترنت ریشه در سال‌های آغازین زندگی او دارد. به‌عبارتی، عمده‌ترین علل گرایش اعتیادآور فرد به اینترنت شوک‌های روحی یا کمبودهای عاطفی دوران کودکی، ارتباط با سایر ویژگی‌های خاص شخصیتی یا سایر اختلالات، و خلق و خوها یا گرایش‌های روان‌شناختی ارثی است. طبق این دیدگاه، بسته به حوادثی که در دوران کودکی برای فرد اتفاق افتاده و یا ویژگی‌های شخصیتی که در طی بلوغ در فرد شکل گرفته است، او برای تقویت رفتاری اعتیادآمیز یا هر رفتار دیگری مستعد می‌شود. در این حالت، آنچه اهمیت دارد موضوع یا فعالیت نیست، بلکه فرد و شرایطی است که او متأثر از آن معتاد می‌شود (مقیم، ۱۳۹۹). دی فلور و بال روکیچ، در الگوشان درباره وابستگی به رسانه‌ها، بر این باورند که میزان وابستگی به بعضی رسانه‌های ارتباطی شرط مهم برای بروز تأثیرات است. راهی که مردم برای به‌دست‌آوردن اطلاعات مهم به آن احساس وابستگی می‌کنند توان بیشتری برای تأثیرگذاری دارد، تا راهی که تفاوتی با راه‌های دیگر ندارد و اطلاعاتی که فراهم می‌کند فاقد اهمیت است. با کمک این نظریه می‌شود وابستگی به اینترنت را مطرح کرد، بدین صورت که کاربر اینترنتی با وابسته‌شدن به اینترنت فرصت کمتری برای پرداختن به خانواده دارد و این ممکن است باعث کم‌اهمیت شدن خانواده نزد کاربر اینترنتی و در نتیجه کاهش ارزش‌ها و ارتباط اعضای خانواده با یکدیگر شود (جعفری، ۱۴۰۱).

وابستگی به شبکه‌های اجتماعی مجازی ممکن است به مشکلات روان‌شناختی، رفتاری و اجتماعی بسیاری مرتبط باشد (یوچانگ^۳ و همکاران، ۲۰۱۷). استفاده نادرست از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی به مشکلات جسمی و روان‌شناختی منجر می‌شود و در زندگی و امور شغلی و تحصیلی تأثیرات منفی

می‌گذارد. در روابط اجتماعی نیز تأثیرگذار است (ناستی و میلازو، ۲۰۱۸).

با توجه به اینکه قشر عظیمی از نوجوانان و جوانان کاربر اینترنت درگیر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی‌اند (سوارز-پیدوما^۵ و همکاران، ۲۰۲۲)، بررسی عواملی که آسیب‌پذیری فرد را در زمینه این اختلال افزایش می‌دهد بسیار مهم است. اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی آسیبی است که با برخی از ویژگی‌های شخصیتی، خلق‌وخوی و رفتاری ارتباط دارد؛ همان‌طور که پژوهش‌ها نشان می‌دهد، اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی با عواملی همچون اختلالات روان‌شناختی (اسمعیلی‌راد و احمدی، ۱۳۹۸)، مشکل در تنظیم هیجان (هاو^۶ و همکاران، ۲۰۱۹)، ناگویی خلقی^۷ (دی‌هان^۸ و همکاران، ۲۰۱۳)، بیگانگی (کامپ^۹، ۲۰۱۱)، احساس تنهایی (عطادخت و همکاران، ۱۳۹۶)، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه^{۱۰} (کاهویی و همکاران، ۱۳۹۹) و اهمال‌کاری تحصیلی (قاسم‌زاده علیشاهی و همکاران، ۱۳۹۹) در ارتباط است.

یکی از عوامل مؤثر بر افت وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان اهمال‌کاری تحصیلی^{۱۱} است (هرشبرگر و جونز^{۱۲}، ۲۰۱۸). اهمال‌کاری به بخشی از ویژگی‌های روان‌شناختی اطلاق می‌شود که در آن به تأخیر انداختن کار یا مسئولیت یک رفتار به علت ناخوشایندی و ملال‌آوردن آن است که در بیشتر موقعیت‌ها به نارضایتی از عملکرد منجر می‌شود (گاستاوسون و مایک^{۱۳}، ۲۰۱۷). اهمال‌کاری تحصیلی در میان دانش‌آموزان شایع است و باعث گرفتن نمره‌های پایین، انصراف از دوره‌های تحصیلی، افت تحصیلی، شکست تحصیلی، ترک درس و مدرسه و دوری از تکالیف مدرسه می‌شود (کاندمیر^{۱۴}، ۲۰۱۴). حدود ۴۰ تا ۶۰ درصد دانش‌آموزان دچار اهمال‌کاری تحصیلی‌اند که دستیابی به اهداف تحصیلی را به تأخیر می‌اندازد، تا جایی که عملکرد مطلوب تقریباً غیرممکن می‌شود (گرانسچل^{۱۵} و همکاران، ۲۰۱۶). مطالعات تجربی پژوهشگرانی همچون طهماسب‌زاده شیخ‌لار و صادق‌پور (۱۳۹۸)، حمیدی و همکاران (۱۳۹۴)، نوری و همکاران (۱۳۹۶)، قاسم‌زاده علیشاهی و همکاران (۱۳۹۹) و جینگ^{۱۶} و همکاران (۲۰۱۸) نشان می‌دهد که اهمال‌کاری تحصیلی یادگیرندگان با استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی ارتباطی مثبت و معنادار دارد. سوارز-پردومو و همکاران (۲۰۲۲) نیز در پژوهشی دیگر نشان دادند که بین اهمال‌کاری تحصیلی و اعتیاد به اینترنت ارتباطی معنادار وجود دارد.

طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه یکی دیگر از متغیرهای مورد بررسی در خصوص پیش‌بینی اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی است. طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه سازه‌های روان‌شناختی مشتمل بر باورهای ما دربارهٔ خودمان و دنیا و افراد دیگر است که در نتیجهٔ تعامل بین ناکامی نیازهای اساسی دوران کودکی، خلق‌وخوی فطری و محیط اولیه به وجود می‌آید. طرح‌واره شامل خاطرات، احساسات بدنی، هیجانات و شناخت‌هایی می‌شود که در کودکی شکل می‌گیرند و در طول زندگی فرد گسترش می‌یابند (کریمی، ۱۳۹۸). طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه مسئول مستقیم پیدایش اختلالات شخصیتی به شمار نمی‌روند، اما ممکن است با آن ارتباط تنگاتنگی داشته باشند و آسیب‌پذیری فرد را در زمینه این اختلالات افزایش

دهند (کاهویی و همکاران، ۱۳۹۹). آسیب اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی و عوارض ناشی از آن می‌تواند با اختلالات شخصیتی در ارتباط باشد، به طوری که نتایج پژوهش کادو^{۱۷} و همکاران (۲۰۲۲) نشان داد رابطه مثبت و معناداری بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با اعتیاد به اینترنت و بازی‌های آنلاین وجود دارد. کاهویی و همکاران (۱۳۹۹) نیز، در پژوهشی با عنوان «رابطه بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی»، دریافتند که شکل‌گیری برخی از طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با کاهش یا افزایش شانس اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی همراه است، به طوری که طرح‌واره هدایت‌شدن توسط دیگران، طرح‌واره استحقاق و طرح‌واره انزوای اجتماعی با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی ارتباط معناداری را نشان دادند. همچنین، کریمی ربانی و مؤمنی (۱۳۹۶) دریافتند که بین طرح‌واره‌های ناسازگار حوزه‌های بریدگی و طرد، خودگردانی و عملکرد مختل، محدودیت مختل، دیگر جهت‌مندی و حوزه گوش‌به‌زنگی بیش‌ازحد و بازداری با استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. افراد دارای طرح‌واره‌های طرد و بریدگی بیشتر به استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی تمایل پیدا می‌کنند، زیرا پایگاه ایمنی درونی ندارند و وحشت ازدست‌دادن روابط صمیمی را دارند. چنین افرادی این کمبود را با حضور در روابط مجازی جبران می‌کنند (موسوی، ۱۳۹۷).

در ارتباط بین متغیرها، همواره متغیرهای دیگری هستند که نقش میانجی بین متغیر مستقل و وابسته را بر عهده دارند و بر شدت روابط تأثیر می‌گذارند. یکی از متغیرهایی که به نظر می‌رسد در رابطه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و اهمال‌کاری تحصیلی با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی تأثیرگذار باشد ناگویی خلقی است، که با مشکلات روانی بسیاری از جمله اختلال اضطرابی و افسردگی همراه است و نوعی اختلال در عملکرد شناختی هیجانی تلقی می‌شود که فرد از انتقال تجارب هیجانی خود در قالب احساسات و تصورات ناتوان است (اسچیمنتی^{۱۸} و همکاران، ۲۰۱۷). ناگویی خلقی سازه‌ای چندوجهی شامل دشواری در شناسایی احساسات و تمایز بین احساسات و تهییج‌های بدنی مربوط به برانگیختگی هیجانی است و هم‌زمان در ابعاد شناختی نیز تأثیر می‌گذارد که شامل الگوی شناختی عینی (غیر تجسمی)، عمل‌گرا و واقعیت‌محور است (لایورز^{۱۹} و همکاران، ۲۰۱۶). اسپنسیری^{۲۰} و همکاران (۲۰۱۶) دریافتند که افراد مبتلا به ناگویی خلقی، با تحریف تهییج‌های بدنی بهنجار، نشانه‌های بدنی انگیزتگی هیجانی را بد تفسیر می‌کنند. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که مبتلایان به ناگویی خلقی در شناسایی درست هیجان‌ها در روابط اجتماعی دچار مشکل می‌شوند و این امر باعث دوری‌گزینی آنان می‌شود (مانیاس^{۲۱} و همکاران، ۲۰۱۷)؛ این افراد به‌طور کلی آمادگی زیادی برای اعتیاد به اینترنت دارند (گائو^{۲۲} و همکاران، ۲۰۱۸). قنادزادگان و همکاران (۱۳۹۷؛ ۱۳۹۹) در پژوهش‌های جداگانه‌ای دریافتند که ناگویی خلقی رابطه مستقیم و معناداری با اعتیاد به اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی دارد؛ به این صورت که فرد تمایل به ارتباط دارد، اما به‌علت نقایص پردازش هیجانی به فضای اینترنتی گرایش می‌یابد (بولات^{۲۳} و

همکاران، ۲۰۱۷). فو^{۲۴} و همکاران (۲۰۲۰) دریافتند که ناگویی خلقی می‌تواند اعتیاد به تلفن همراه را مستقیم و غیرمستقیم از طریق الگوهای استفاده پیش‌بینی کند. همچنین هاو و همکاران (۲۰۱۹) به این نتیجه رسیدند که مشکل تنظیم هیجانات در نوجوانان به استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه منجر می‌شود. در تأثیرپذیری ناگویی خلقی، نشخوارگری راهبردی ناکارآمد است که هیجان‌های منفی را به واسطه افزایش تفکر منفی، ناکارآمدی حل مسئله، تداخل با رفتار هدفمند و کاهش حمایت اجتماعی شدت و تداوم می‌بخشد (نولن-هوکسیما و همکاران، ۲۰۰۸؛ نقل در مقیمی، ۱۳۹۹). افراد نشخوارگر، به جای حل مسئله از طریق محیط بیرونی و اطرافیان، سعی در حل درونی آن و نشخوار فکری درباره آن مسئله دارند؛ از این رو، بیشتر به فضای مجازی روی می‌آورند و از حمایت‌های اجتماعی بیرونی دوری می‌کنند (سیدموسوی و همکاران، ۱۴۰۰).

پژوهش‌ها نشان می‌دهد که اعتیاد به اینترنت با کم‌بودن بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان دبیرستانی (ازدوری و مهدیان، ۱۴۰۰)، حرمت قائل‌نشدن برای خود و ضعف در برقراری روابط اجتماعی دانش‌آموزان دختر متوسطه (معصومی، ۱۳۹۷؛ بولات و همکاران، ۲۰۱۷؛ گائو و همکاران، ۲۰۱۸)، کاهش شادکامی در دانشجویان (رستگار و همکاران، ۱۳۹۳)، افسردگی زیاد نوجوانان مقطع متوسطه (رویت، ۱۳۹۹)، افزایش اهمال‌کاری تحصیلی در دانش‌آموزان (طهماسب‌زاده شیخار و صادق‌پور، ۱۳۹۸)، زیادبودن رفتارهای برانگیخته و پرخاشگری در نوجوانان (کیم^{۲۵} و همکاران، ۲۰۰۶) و به‌کارنبردن راهبردهای مقابله‌ای مناسب و نقص سلامت روانی دانشجویان (بهادری خسروشاهی و هاشمی نصرت‌آباد، ۱۳۹۰) ارتباط معناداری دارد. به‌عبارتی، اعتیاد به اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی بیماری جدیدی است که با تأثیر در کارهای روزانه باعث بروز مشکلات ذهنی زیادی در جوانان و خانواده‌هایشان می‌شود. همین مسائل باعث شد که پژوهشگران بسیاری به این موضوع بپردازند. اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، علاوه بر اینکه آسیب روانی است، پدیده‌ای مزمن و فراگیر است که صدمات جدی جسمانی، مالی، خانوادگی، اجتماعی و تحصیلی به همراه دارد و در عادات‌های مطالعه دانش‌آموزان تغییراتی به وجود می‌آورد که این تغییرات، در دوران پس از تحصیل، در وضعیت شغلی و اقتصادی مؤثر است. نظر به اینکه سلامت روان نوجوانان و جوانان یکی از مقوله‌های مهم در مباحث روان‌شناسی و جامعه‌شناسی به شمار می‌رود و با عنایت به این نکته که امروزه بسیاری از نوجوانان در مقاطع پایین تحصیلی به تلفن همراه و اینترنت دسترسی دارند و از آن استفاده‌های گوناگونی می‌کنند، از جمله مشکلاتی که ممکن است برای آنان در نتیجه اشتغال زیاد با تلفن همراه و اینترنت پیش بیاید افت تحصیلی و کاهش عملکرد آموزشی است (شهریاری، ۱۳۹۹). همچنین، اعتیاد به فضای مجازی عاملی خطرناک برای بهداشت عمومی در نظر گرفته می‌شود و بررسی شیوع آن در نوجوانان و جوانان و به‌خصوص در قشر دانش‌آموز ضرورت می‌یابد (مالک^{۲۶} و همکاران، ۲۰۱۷).

در این خصوص، موسوی (۱۳۹۷) به بررسی شیوع اعتیاد به اینترنت و وضعیت استفاده از شبکه‌های

اجتماعی مجازی در بین نوجوانان و جوانان ایرانی پرداخت و نشان داد که شیوع کلی اعتیاد به اینترنت شدید ۲/۴ درصد، برحسب جنسیت در پسران ۲/۹ درصد و در دختران ۲ درصد، و برحسب گروه‌های سنی در نوجوانان ۲/۵ و در جوانان ۲/۳ درصد است.

با توجه به پیشینه‌های پژوهشی، تاکنون در ایران ارتباط اهمال‌کاری تحصیلی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و ناگویی خلقی با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی بررسی نشده است. نظر به این موضوع که میزان اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی رو به افزایش است (دادرس و همکاران، ۱۳۹۸) و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی مانند سایر اعتیادهای سنتی در اخلاق و رفتار و ویژگی‌های روان‌شناختی کاربر تأثیر می‌گذارد و ممکن است ارتباطی دوسویه باشد، بررسی عواملی که با میزان اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی ارتباط دارند ضروری است. با توجه به پژوهش‌های انجام‌شده همچون پژوهش اسماعیلی و همکاران (۱۴۰۰) درباره نوجوان و فراوانی و تأثیرگذاری متغیرهای ناگویی خلقی، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و نیز اهمال‌کاری تحصیلی در این مقطع سنی و ارتباط احتمالی آن‌ها با یکدیگر، به نظر می‌رسد بررسی این متغیرها به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده‌های احتمالی اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه حائز اهمیت باشد.

بنا بر مطالب گفته‌شده، هدف از انجام این پژوهش ارائه الگوی ساختاری پیش‌بینی اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی بر اساس اهمال‌کاری تحصیلی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با در نظر گرفتن نقش میانجیگری ناگویی خلقی در دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم بوده است. از این‌رو، سؤال اصلی پژوهش این است که آیا اهمال‌کاری تحصیلی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، با در نظر گرفتن نقش میانجیگری ناگویی خلقی، توان پیش‌بینی اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در دانش‌آموزان را دارند.

■ روش‌شناسی پژوهش

پژوهش با روش همبستگی از طریق الگویابی معادلات ساختاری انجام شده است. جامعه آماری پژوهش در بردارنده دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم آموزش و پرورش ناحیه ۳ کرج در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ است. بر اساس استعلام از آموزش و پرورش ناحیه ۳، جامعه آماری حدوداً ۹۸۰۰ نفر برآورد شد که با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای و با استفاده از جدول مورگان تعداد نمونه ۳۷۳ نفر به دست آمد. با در نظر گرفتن احتمال ریزش نمونه‌ها، ۳۹۰ نفر برای نمونه پژوهشی انتخاب شدند. ملاک‌های ورودی انتخاب دانش‌آموزان در پژوهش عبارت بود از: ۱. شرکت‌نداشتن در هیچ‌گونه کلاس آموزشی یا خصوصی، ۲. تحصیل در مدارس دولتی آموزش و پرورش ناحیه ۳ کرج، ۳. اشتغال به تحصیل در پایه دوم متوسطه (نظری)، ۴. رده سنی پانزده تا نوزده سال و ۵. دختر بودن. با توجه به طرح پژوهش که از نوع مدل معادلات ساختاری است، در سطح آمار استنباطی از تحلیل مسیر با استفاده از نرم‌افزارهای آماری اسپس‌اس ۲۲۳ و ایموس ۲۸۲ استفاده شد.

ابزار پژوهش

الف) پرسش‌نامه اعتیاد به فضای مجازی یانگ^{۲۹} (۱۹۹۸): این پرسش‌نامه را یانگ در سال ۱۹۹۸ طراحی کرده است که بیست پرسش دارد. در این پرسش‌نامه، هر پرسش در یک طیف لیکرت از ۱ تا ۵ نمره‌گذاری می‌شود (یانگ، ۲۰۱۱). نمره ۲۰ تا ۴۹ نشان‌دهنده کاربر معمولی، نمره ۵۰ تا ۷۹ نشان‌دهنده کاربر در معرض خطر و نمره ۸۰ تا ۱۰۰ نشان‌دهنده کاربر معتاد به اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی است. در پژوهش طهماسب‌زاده شیخ‌لار و صادق‌پور (۱۳۹۸) روایی محتوایی و هم‌گرایی پرسش‌نامه قابل‌قبول ارزیابی شده است. همچنین، روایی واگرایی پرسش‌نامه با متغیر اهمال‌کاری تحصیلی معناداری گزارش شده است. علوی و همکاران (۱۳۸۹)، در پژوهشی با عنوان «ویژگی‌های روان‌سنجی آزمون اعتیاد به اینترنت یانگ»، دریافتند که این ابزار دارای روایی سازه، هم‌گرا و تشخیصی بالایی است. ویدیانتو و مک موران^{۳۰} (۲۰۰۴) نیز، در مطالعه خود، روایی صوری این پرسش‌نامه را بسیار بالا ذکر کردند. کافی‌نیا و فرهادی (۱۳۹۸)، در پژوهشی روی دانش‌آموزان، پایایی را از طریق محاسبه آلفای کرونباخ با روش دونیمه‌کردن ۰/۹۱ به دست آوردند. کیم و همکاران (۲۰۰۶) نیز، پایایی پرسش‌نامه را با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۹۰ گزارش کرده‌اند. در پژوهشی دیگر، پونتس^{۳۱} و همکاران (۲۰۱۶) ضریب آلفای کرونباخ برای بررسی همسانی درونی پرسش‌نامه را ۰/۹۱ به دست آوردند.

ب) پرسش‌نامه اهمال‌کاری تحصیلی راثبلوم و سولومون^{۳۲} (۱۹۸۴): راثبلوم و سولومون، در سال ۱۹۸۴، برای بررسی اهمال‌کاری در سه مقیاس آماده کردن تکالیف، آمادگی برای امتحان و تهیه گزارش نیم‌سال، پرسش‌نامه اهمال‌کاری تحصیلی را طراحی کردند. مقیاس آماده کردن تکالیف شامل ۸ گویه، آمادگی برای امتحان شامل ۱۱ گویه و تهیه گزارش نیم‌سال شامل ۸ گویه است. این پرسش‌نامه ۲۷ گویه دارد و نخستین بار دهقانی (۱۳۸۷) آن را در ایران به کار برده است (به نقل از رسولی خورشیدی و همکاران، ۱۳۹۸). در این مقیاس، نحوه پاسخ‌دهی به گویه‌ها به این صورت است که پاسخ‌دهندگان میزان موافقت خود با هر گویه را با انتخاب یکی از گزینه‌های هرگز (نمره ۱)، به‌ندرت (نمره ۲)، بیشتر اوقات (نمره ۳) و همیشه (نمره ۴) نشان می‌دهند. نمره بیشتر در این پرسش‌نامه نشان‌دهنده اهمال‌کاری بیشتر است. سولومون و راثبلوم (۱۹۸۴) روایی ابزار را با روش همسانی درونی ۰/۸۴ و پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۶۴ و میزان روایی صوری آن را بالا گزارش کردند. همچنین، روایی پرسش‌نامه در پژوهش جوکار و دلاورپور (۱۳۸۶) با استفاده از روش تحلیل عاملی محاسبه شد که یافته‌ها بیانگر روایی مطلوب پرسش‌نامه بود، به‌طوری‌که پایایی این مقیاس با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۹ و روایی مقیاس با استفاده از روش همسانی درونی ۰/۸۴ گزارش شد. در پژوهش رسولی خورشیدی و همکاران (۱۳۹۸)، برای مؤلفه‌های اهمال‌کاری تحصیلی به ترتیب پایایی به روش آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۱، ۰/۷۹ و ۰/۸۶ برای نمره کل ۰/۸۲ به دست آمده است.

ج) پرسش‌نامه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه یانگ^{۳۳} (۱۹۹۸): این پرسش‌نامه را یانگ در سال ۱۹۹۸ طراحی کرد که مقیاس خودگزارشی و دارای ۷۵ ماده است. این پرسش‌نامه، بر پایه مشاهدات بالینی، در پنج خرده‌مقیاس طرد و بریدگی، خودگردانی و عملکرد مختل، محدودیت‌های مختل، هدایت‌شدن توسط دیگران، و هوشیاری افراطی و بازداری ارزیابی می‌کند. این پرسش‌نامه روی مقیاس پنج‌درجه‌ای "اصلاً در مورد من صدق نمی‌کند" (نمره ۱) و "دقیقاً در مورد من صدق می‌کند" (نمره ۵) نمره‌گذاری می‌شود. نمرات نشان‌دهنده طرح‌واره‌های ناسازگار بیشتر در فرد است. در پژوهش یانگ (۱۹۹۴)، ضرایب پایایی به روش آلفای کرونباخ در دامنه ۰/۸۳ تا ۰/۹۶ قرار گرفت (به نقل از شهامت، ۱۳۸۹). همچنین لی^{۳۴} (۱۹۹۹؛ به نقل از شهامت، ۱۳۸۹) روی نمونه‌ای کره‌ای و ولبرن^{۳۵} (۲۰۰۲) روی نمونه‌ای از آزمودنی‌های کانادایی روایی و پایایی این پرسش‌نامه را تأیید کردند. یانگ و همکاران (۱۹۹۵؛ به نقل از سراج خرمی و همکاران، ۱۳۹۵)، اعتبار پرسش‌نامه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه را بر نمونه ۵۶۴ نفری از دانشجویان امریکایی با استفاده از روش همسانی درونی و بازآزمایی به ترتیب ۰/۹۵ و ۰/۸۱ گزارش کردند. یانگ (۱۹۹۸) روایی هم‌گرایی پرسش‌نامه با ابزارهای اندازه‌گیری درماندگی روان‌شناختی، اعتمادبه‌نفس، آسیب‌پذیری روان‌شناختی برای نشانگان اختلال افسردگی و اختلال شخصیت را بررسی کرد و نشان داد که طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با صفات مثبت از قبیل اعتمادبه‌نفس و عاطفه مثبت ارتباط منفی، و با صفاتی از قبیل اختلال شخصیت، درماندگی، عاطفه منفی و اختلال عملکرد نگرش ارتباط مثبت دارند. این پرسش‌نامه در ایران به دست دیواندیری و همکارانش (۱۳۸۸) بر روی جمعیتی دانشجویی از دانشگاه آزاد کاشمر هنجاریابی شد و پایایی آن در حد قابل‌قبولی گزارش شد. شهامت (۱۳۸۹) در پژوهشی نشان داد که پایایی به روش آلفای کرونباخ این ابزار برابر با ۰/۸۰ است؛ همچنین، در بررسی روایی گزارش کرد که این پرسش‌نامه با مقیاس‌های ناراحتی روان‌شناختی، احساس ارزشمندی، آسیب‌پذیری روان‌شناختی نسبت به افسردگی و نشانه‌شناسی اختلالات شخصیت روایی هم‌گرا و افتراقی خوبی دارد.

د) پرسش‌نامه ناگویی خلقی باگبی^{۳۶} و همکاران (۱۹۹۴): این مقیاس آزمونی بیست‌پرسی است، که باگبی و پارکری و تیلور در سال ۱۹۹۷ آن را طراحی کردند و ناگویی خلقی را در سه زیرمقیاس دشواری در تشخیص احساس‌ها (هفت ماده)، دشواری در توصیف احساس‌ها (پنج ماده) و تفکر برون‌مدار (هشت ماده) ارزیابی می‌کند. نحوه نمره‌گذاری به صورت طیف لیکرت از کاملاً مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۷) است. جمع نمره‌های این سه زیرمقیاس نمره کلی ناگویی خلقی در نظر گرفته می‌شود. این شیوه نمره‌گذاری در مورد سؤالات ۴، ۵، ۱۰، ۱۸ و ۱۹ معکوس شده است. ضریب پایایی آلفای کرونباخ در نسخه فارسی برای ناگویی خلقی کلی و زیرمقیاس‌های دشواری در شناسایی، احساسات دشواری در توصیف احساسات و تفکر برون‌مدار به ترتیب ۰/۸۵، ۰/۸۲ و ۰/۷۵ بوده است. در پژوهش باگبی و همکاران (۱۹۹۴)، پایایی بازآزمایی مقیاس

در نمونه‌ای ۶۷ نفری در دو نوبت با فاصله چهار هفته ۰/۸۰ و ۰/۸۷ محاسبه شده است. بشارت (۱۳۸۷) پایایی این مقیاس را در نمونه ایرانی (۸۰ نفر شامل ۴۰ دختر و ۴۰ پسر) برای کل مقیاس و هریک از زیرمقیاس‌های آن به ترتیب ۰/۷۵، ۰/۷۲، ۰/۷۳ و ۰/۸۳ گزارش کرد. در بررسی روایی آزمون ناگویی خلقی، تورنتو باگبی و همکاران (۱۹۹۴) روایی هم‌گرایی بین آزمون ناگویی خلقی و ابعاد شخصیت نئو به دست آوردند و میزان آن با ابعاد پرسش‌نامه شخصیتی نئو بیشتر از ۰/۷۰ بوده است. میکایلی و همکاران (۱۳۹۸) روایی هم‌زمان مقیاس را با استفاده از روش همبستگی با هوش هیجانی ۰/۸۵ گزارش کردند.

یافته‌ها

پیش از تحلیل داده‌های مربوط به فرضیه‌ها، برای اطمینان از اینکه داده‌های این پژوهش فرضیه‌های زیربنایی مدل معادلات ساختاری را برآورد می‌کنند فرضیه‌ها بررسی شد. بدین منظور، چهار فرضیه معادلات ساختاری شامل داده‌های گمشده^{۳۷}، بررسی داده‌های پرت^{۳۸}، نرمال بودن^{۳۹} و هم‌خطی چندگانه^{۴۰} بررسی شد، که در این پژوهش هیچ داده گمشده و نیز هیچ داده پرت تک‌متغیری و چندمتغیری مشاهده نشد و داده‌ها نرمال بود. همچنین، آماره تحمل^{۴۱} و عامل تورم واریانس (وی‌آی‌اف)^{۴۲} نشان داد که بین متغیرها هم‌خطی چندگانه وجود ندارد. جامعه آماری این پژوهش دربردارنده تمامی دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم بود که میانگین و انحراف استاندارد سنی آن‌ها $16/97 \pm 0/79$ سال بوده است و حدود ۳۶/۹ درصد در پایه یازدهم، ۳۳/۶ درصد پایه دهم و ۲۹/۵ درصد نیز در پایه دوازدهم تحصیل می‌کردند. مدرک تحصیلی ۲۹/۷ درصد از پدران و ۳۶/۴ درصد از مادران آزمودنی‌ها دیپلم بود. همچنین، واریانس تبیینی متغیر ملاک توسط متغیرهای پیش‌بین برابر با ۰/۲۴ بود.

جدول ۱. یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

شاخص‌های آماری متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کمترین نمره	بیشترین نمره
اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی	۵۸/۸۲	۱۸/۴۷	۲۰	۱۰۰
اهمال‌کاری تحصیلی	۷۶/۵۰	۱۹/۳۳	۳۰	۱۲۱
آماده کردن تکالیف	۲۶/۳۲	۷/۶۹	۱۰	۴۴
آمادگی برای امتحان	۲۳/۵۴	۶/۹۸	۸	۳۸
تهیه گزارش نیم سالی	۲۶/۶۳	۹/۲۴	۱۰	۴۰
طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه	۱۹۶/۵۲	۵۷/۵۵	۸۱	۳۶۱

جدول ۱. (ادامه)

شاخص‌های آماری متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کمترین نمره	بیشترین نمره
طرد و بریدگی	۶۴/۵۴	۲۶/۴۴	۲۵	۱۲۴
خودگردانی و عملکرد مختل	۵۰/۵۲	۲۰/۶۶	۲۰	۹۹
هدایت‌شدن توسط دیگران	۲۷/۰۳	۹/۹۸	۱۰	۴۹
هوشیاری افراطی و بازداری	۲۷/۹۲	۹/۲۲	۱۰	۵۰
محدودیت‌های مختل	۲۶/۵۰	۹/۲۷	۱۰	۴۶
ناگویی خلقی	۵۶/۱۰	۱۴/۳۱	۲۳	۸۷
دشواری در تشخیص احساس‌ها	۲۰/۶۳	۶/۹۹	۷	۳۴
دشواری در توصیف احساس‌ها	۱۳/۷۷	۴/۶۹	۵	۲۶
تفکر برون‌مدار	۲۱/۶۹	۶/۳۰	۸	۳۷

همان‌طور که نتایج مندرج در جدول ۱ نشان می‌دهد، میانگین و انحراف معیار آزمودنی‌ها به ترتیب در متغیرهای اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی ۱۸/۴۷ و ۵۸/۸۲، اهمال‌کاری تحصیلی ۱۹/۳۳ و ۷۶/۵۰، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ۵۷/۵۵ و ۱۹۶/۵۲ و ناگویی خلقی ۱۴/۳۱ و ۵۶/۱۰ است.

جدول ۲. شاخص‌های برازندگی الگوی پیشنهادی

شاخص‌های برازش	χ^2	Df	df/ χ^2	GFI	AGFI	NFI	CFI	IFI	TLI	RMSEA
الگوی پیشنهادی	۶۴/۹۷	۴۹	۱/۳۲	۰/۹۷	۰/۹۵	۰/۹۵	۰/۹۸	۰/۹۸	۰/۹۸	۰/۰۳

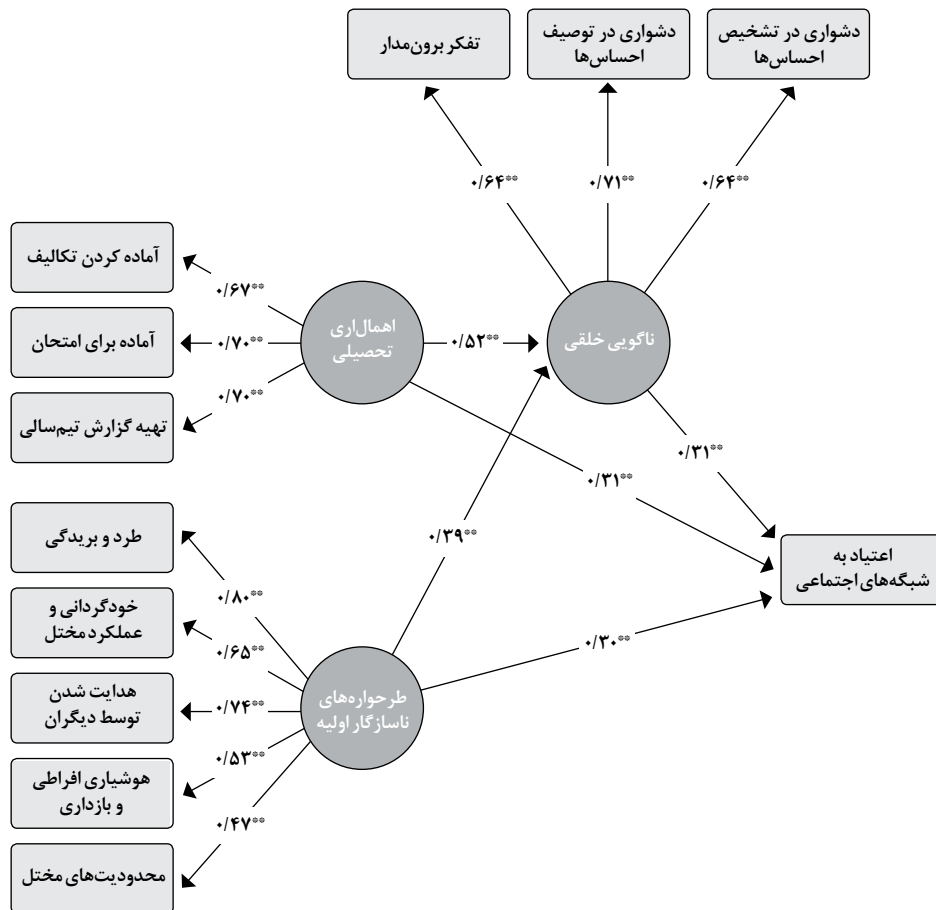
همان‌طور که نتایج مندرج در جدول ۲ نشان می‌دهد، همه شاخص‌های برازندگی مانند مجذور کای نسبی (۱/۳۳)، شاخص نیکویی برازش (۰/۹۷)، شاخص نیکویی برازش تطبیقی (۰/۹۶)، شاخص بنتل - بونت یا شاخص نرم‌شده برازندگی (۰/۹۵)، شاخص برازش مقایسه‌ای (۰/۹۹)، شاخص برازندگی فزاینده (۰/۹۹)، شاخص تاکر - لویز (۰/۹۸) و شاخص جذر برآورد واریانس خطای تقریب (۰/۰۳) حاکی از برازش خوب الگوی پیشنهادی یا فرضی پژوهش با داده‌ها است. بنابراین، الگوی پژوهش از برازندگی مطلوبی برخوردار است.

جدول ۳. پارامترهای تأثیرات مستقیم بین متغیرهای پژوهش در الگوی پیشنهادی

مسیرها	پارامترها	برآورد استاندارد	برآورد غیراستاندارد	خطای معیار	نسبت بحرانی ^{۴۳}	سطح معنی‌داری
● از اهمال‌کاری تحصیلی به آماده‌کردن تکالیف	۰/۶۶۶	۱/۰۰۰				
● از اهمال‌کاری تحصیلی به آمادگی برای امتحان	۰/۶۹۷	۰/۹۵۱		۰/۰۹۳	۱۰/۲۵۶	۰/۰۰۱
● از اهمال‌کاری تحصیلی به تهیه گزارش نیم‌سال	۰/۷۰۴	۱/۲۷۰		۰/۱۲۳	۱۰/۳۰۱	۰/۰۱۱
● از اهمال‌کاری تحصیلی به ناگویی خلقی	۰/۵۱۹	۰/۴۵۷		۰/۰۷۰	۶/۴۹۴	۰/۰۰۱
● از طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه به طرد و بریدگی	۰/۷۹۹	۱/۰۰۰				
● از طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه به خودگردانی و عملکرد مختل	۰/۶۵۰	۰/۶۳۶		۰/۰۵۲	۱۲/۱۱۰	۰/۰۰۱
● از طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه به هدایت‌شدن توسط دیگران	۰/۷۴۲	۰/۳۵۱		۰/۰۲۶	۱۳/۷۴۴	۰/۰۰۱
● از طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه به هوشیاری افراطی و بازداری	۰/۵۳۲	۰/۲۳۲		۰/۰۲۴	۹/۸۲۷	۰/۰۰۱
● از طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه به محدودیت‌های مختل	۰/۴۶۹	۰/۲۰۶		۰/۰۲۴	۸/۶۳۲	۰/۰۰۱
● از طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه به ناگویی خلقی	۰/۳۹۴	۰/۰۸۴		۰/۰۱۵	۵/۷۵۷	۰/۰۰۱
● از ناگویی خلقی به دشواری در تشخیص احساس‌ها	۰/۶۴۵	۱/۰۰۰				
● از ناگویی خلقی به دشواری در توصیف احساس‌ها	۰/۷۱۰	۰/۷۳۹		۰/۰۷۱	۱۰/۳۷۱	۰/۰۰۱
● از ناگویی خلقی به دشواری در تفکر برون‌مدار	۰/۶۴۱	۰/۸۹۶		۰/۰۹۲	۹/۷۴۰	۰/۰۰۱
● از اهمال‌کاری تحصیلی به اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی	۰/۲۴۴	۰/۸۸۱		۰/۲۷۰	۳/۲۶۲	۰/۰۰۱
● از طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه به اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی	۰/۲۹۹	۰/۲۶۱		۰/۰۵۴	۵/۸۷۹	۰/۰۰۱
● از ناگویی خلقی به اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی	۰/۳۱۰	۱/۲۶۷		۰/۳۷۹	۳/۳۴۳	۰/۰۰۱

همان‌طور که نتایج مندرج در جدول ۳ نشان می‌دهد، همهٔ مسیرهای مستقیم دارای ضرایب معنی‌دار هستند. همان‌طور که نتایج نشان می‌دهد، ضرایب خرده‌مقیاس‌های اهمال‌کاری تحصیلی در الگوی پیشنهادی پژوهش برای نمونهٔ آزمودنی‌ها نسبتاً بالا و معنی‌دار است. در این الگو، خرده‌مقیاس‌های تفکر برون‌مدار، آمادگی برای امتحان و آماده‌کردن تکالیف به ترتیب با بارهای عاملی ۰/۷۰، ۰/۷۰ و ۰/۶۷ در اندازه‌گیری سازهٔ اهمال‌کاری تحصیلی نقش معنی‌داری دارند. همچنین، ضرایب خرده‌مقیاس‌های

طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در الگوی پیشنهادی پژوهش برای نمونه آزمودنی‌ها نسبتاً بالا و معنی‌دار است. در این الگو، خرده‌مقیاس‌های طرد و بریدگی، هدایت‌شدن توسط دیگران، خودگردانی و عملکرد مختل، هوشیاری افراطی و بازداری و محدودیت‌های مختل، به ترتیب با بارهای عاملی $0/180$ ، $0/174$ ، $0/165$ ، $0/153$ و $0/147$ ، در اندازه‌گیری سازه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه نقش معنی‌داری دارند. علاوه بر این، ضرایب خرده‌مقیاس‌های ناگویی خلقی در الگوی پیشنهادی پژوهش برای نمونه آزمودنی‌ها نسبتاً بالا و معنی‌دار است. در این الگو، خرده‌مقیاس‌های دشواری در توصیف احساس‌ها، دشواری در تشخیص احساس‌ها و تفکر برون‌مدار، به ترتیب با بارهای عاملی $0/171$ ، $0/164$ و $0/164$ در اندازه‌گیری سازه ناگویی خلقی نقش معنی‌داری دارند. شکل ۱ ضرایب مسیر استاندارد الگوی پژوهش را نشان می‌دهد.

**معناداری در سطح $0/01$

شکل ۱. ضرایب مسیر استاندارد الگوی پژوهش

جدول ۴. نتایج بوت استرپ برای مسیرهای واسطه‌ای

مسیرها	داده	حد پایین	حد بالا	سطح معنی‌داری
اهمال‌کاری تحصیلی ← ناگویی خلقی ← اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی	۰/۱۸۵۴	۰/۱۲۴۱	۰/۲۴۷۹	۰/۰۰۱
طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ← ناگویی خلقی ← اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی	۰/۰۵۱۹	۰/۰۳۹۵	۰/۰۶۸۲	۰/۰۰۱

همان‌طور که نتایج مندرج در جدول ۴ نشان می‌دهد، حد پایین فاصله اطمینان برای ناگویی خلقی به‌عنوان متغیر میانجی بین اهمال‌کاری تحصیلی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی ۰/۱۲۴۱ و حد بالای آن ۰/۲۴۷۹ است. سطح اطمینان برای این فاصله اطمینان ۹۵ و تعداد نمونه‌گیری مجدد بوت استرپ ۵۰۰۰ است. با توجه به اینکه صفر بیرون از این فاصله اطمینان قرار می‌گیرد، رابطه غیرمستقیم بین متغیرها معنی‌دار است. علاوه بر این، نتایج آزمون بوت استرپ نیز نشان داد که این رابطه غیرمستقیم در سطح $P \leq 0/001$ معنی‌دار است. بنابراین، نقش واسطه‌ای متغیر ناگویی خلقی بین اهمال‌کاری تحصیلی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی تأیید می‌شود. همچنین، نتایج نشان می‌دهد که حد پایین فاصله اطمینان برای ناگویی خلقی به‌عنوان متغیر میانجی بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی ۰/۰۳۹۵ و حد بالای آن ۰/۰۶۸۲ است. سطح اطمینان برای این فاصله اطمینان ۹۵ و تعداد نمونه‌گیری دوباره بوت استرپ ۵۰۰۰ است. با توجه به اینکه صفر بیرون از این فاصله اطمینان قرار می‌گیرد، رابطه غیرمستقیم بین متغیرها معنی‌دار است. علاوه بر این، نتایج آزمون بوت استرپ نشان داد که این رابطه غیرمستقیم در سطح $P \leq 0/001$ معنی‌دار است. بنابراین، نقش واسطه‌ای متغیر ناگویی خلقی بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی تأیید می‌شود.

■ بحث و نتیجه‌گیری ■

این پژوهش با هدف پیش‌بینی اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی بر اساس اهمال‌کاری تحصیلی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با در نظر گرفتن نقش میانجیگری ناگویی خلقی در دانش‌آموزان انجام گرفته است. یافته‌ها از طریق تحلیل مسیر نشان می‌دهد که ناگویی هیجانی بر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در دانش‌آموزان اثر مستقیم و معناداری می‌گذارد (جدول ۳). همچنین، بر اساس یافته‌های جدول ۴، تحلیل مسیرهای واسطه‌ای نشان می‌دهد که اهمال‌کاری تحصیلی (آماده کردن تکالیف، آمادگی برای امتحان، تهیه گزارش نیم‌ساله)، از طریق تأثیرگذاری در بالارفتن

ناگویی خلقی (دشواری در تشخیص احساس‌ها، دشواری در توصیف احساس‌ها، تفکر برون‌مدار)، غیرمستقیم باعث افزایش گرایش به اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در دانش‌آموزان خواهد شد. یافته‌های این پژوهش تأییدی بر مطالعات باپینت (۱۴۰۱)، ذوقی (۱۴۰۱)، قنادزادگان و همکاران (۱۳۹۹)، جوادی پونلی و همکاران (۱۳۹۶)، هاو و همکاران (۲۰۱۹)، و چن^{۴۴} و همکاران (۲۰۱۵) است، که دریافتند ناگویی خلقی، مستقیم و به‌صورت واسطه‌ای، توان پیش‌بینی مثبت و معنادار اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی را دارد. همسو با این یافته، فو و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی دریافتند که ناگویی خلقی می‌تواند اعتیاد به تلفن همراه را، از طریق الگوهای استفاده، مستقیم و غیرمستقیم پیش‌بینی کند. دی‌هان و همکاران (۲۰۱۳) به این نتیجه رسیدند که افرادی با ناگویی هیجانی، به‌علت داشتن مشکلاتی در توصیف و تشخیص احساسات، تمایل به گرایش به اعتیاد دارند.

در خصوص تعدیل‌کنندگی ناگویی خلقی در رابطه بین اهمال‌کاری و اعتیاد به فضای مجازی پیش‌تر پژوهشی انجام نشده است، اما پژوهش‌های بسیاری از رابطه بین ناگویی خلقی و اعتیاد به اینترنت حمایت می‌کنند (فو و همکاران، ۲۰۲۰؛ دی‌هان و همکاران، ۲۰۱۳؛ ذوقی، ۱۴۰۱؛ قنادزادگان و همکاران، ۱۳۹۹). در تبیین تعدیل‌کنندگی ناگویی خلقی می‌توان گفت، با توجه به اینکه اهمال‌کاری حاصل تعاملی پیچیده از عوامل شناختی و رفتاری و هیجانی است، تبعات منفی روانی بسیاری به همراه دارد، به‌ویژه برای نوجوانان که در برابر شکست بسیار حساس‌اند. مطابق نتایج پژوهشی، هیجان‌ات منفی مانند ترس از شکست، افسردگی، اضطراب و خشم از پیامدهای اهمال‌کاری تحصیلی به‌شمار می‌روند. از این‌رو، اهمال‌کاری تحصیلی باعث تشدید هیجان‌ات منفی در افراد با ویژگی ناگویی هیجانی خواهد شد. از سویی، افراد با ویژگی ناگویی خلقی، به‌علت مدیریت‌نکردن هیجان‌ات و احساسات و همچنین نداشتن توانایی در ابراز هیجان‌ات و احساسات، تمایل دارند در فضایی امن و به دور از تهدید این هیجان‌اتشان را ابراز کنند. فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی امن‌ترین مکان برای تخلیه هیجانی و احساسات آن‌ها است، بنابراین موجب گرایش بیشتر آن‌ها به استفاده از اینترنت و وقت‌گذرانی در شبکه‌های اجتماعی خواهد شد. یافته‌های تحلیل مسیر واسطه‌ای (جدول ۴) نشان می‌دهد که طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه (طرد و بریدگی، خودگردانی و عملکرد مختل، هدایت‌شدن توسط دیگران، هوشیاری افراطی و بازداری، محدودیت‌های مختل)، از طریق تأثیرگذاری در بالا رفتن ناگویی خلقی (دشواری در تشخیص احساس‌ها، دشواری در توصیف

احساس‌ها، تفکر برون‌مدار)، مستقیم باعث افزایش گرایش به اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در دانش‌آموزان خواهد شد. یافته‌های این پژوهش تأییدی بر مطالعات مقیمی (۱۳۹۹) است، که در پژوهشی با عنوان «مدل‌یابی ساختاری رابطه گرایش به اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مبتنی بر موبایل و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با نقش واسطه‌ای ناگویی خلقی» به این نتیجه رسید که طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه رابطه مثبت و معناداری با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی دارد. همچنین، ناگویی خلقی نقش میانجی مثبت و معناداری را در رابطه بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی ایفا می‌کند. در پژوهشی همسو، عقبایی و همکاران (۱۳۹۷) دریافتند که ناگویی هیجانی در ارتباط بین افسردگی و اعتیاد به اینترنت نقش میانجی مثبت و معناداری دارد. لین^{۴۵} و همکاران (۲۰۱۴)، در پژوهشی با هدف بررسی رابطه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی، دریافتند که هر قدر افراد در طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه قوی‌تر باشند، بیشتر از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند. اورسلینی^{۴۶} (۲۰۲۰) در پژوهشی به این نتیجه رسید که افرادی با ناگویی هیجانی، به‌علت داشتن مشکلاتی در توصیف و تشخیص احساسات، تمایل به گرایش به اعتیاد دارند. در تبیین نقش میانجی ناگویی هیجانی در رابطه بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، می‌شود گفت مدیریت مناسب ابراز و القای هیجانات توسط فرد در شرایط پرفشار توان شناخت بهتر در شرایط متفاوت را ایجاد می‌کند، بنابراین فشارهای محیطی کمتری تحمل می‌کند و عملکردش بهبود می‌یابد. ناگویی هیجانی ساختاری است که احتمالاً با مهار هیجان مرتبط است؛ زیرا ناگویی هیجانی ناتوانی در ابراز هیجان به‌علت نقص در توانایی پردازش تنظیم یا بازداری آگاهانه‌تر ابراز هیجان است که در نهایت سبب می‌شود فرد توان مدیریت رفتاری مناسب را نداشته باشد. در این زمینه می‌شود به نتایج پژوهش اسپنسیری و همکاران (۲۰۱۶) نیز اشاره کرد. آن‌ها دریافتند که افراد مبتلا به ناگویی هیجانی، با تحریف تهییج‌های بدنی بهنجار، نشانه‌های بدنی انگیختگی هیجانی را بد تفسیر می‌کنند. پژوهش‌های دیگر نیز نشان می‌دهد که افراد مبتلا به ناگویی هیجانی در شناسایی درست هیجان‌ها و روابط اجتماعی دچار مشکل می‌شوند، که باعث دوری‌گزینی آنان می‌شود. این افراد به‌طور کلی آمادگی زیادی برای اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی دارند؛ به این صورت که فرد تمایل به ارتباط دارد، اما با توجه به نقایص پردازش هیجانی به فضای اینترنتی گرایش می‌یابد. از سوی دیگر، پژوهش‌ها نشان می‌دهد که اعتیاد به اینترنت

با کاهش حرمت قائل شدن برای خود و ضعف در برقراری روابط اجتماعی، شادکامی، زیادبودن رفتارهای برانگیخته و پرخاشگری، ویژگی‌های شخصیتی استفاده‌نکردن از راهبردهای مقابله‌ای مناسب و نقص در سلامت روانی ارتباط معنادار دارد (کاهویی و همکاران، ۱۳۹۹). از نظریه‌هایی که از بعد روان‌شناختی به این موضوع می‌نگرد، نظریه خوددرمانی خانتریان^{۴۷} (۱۹۷۸) است. خانتریان، با ارائه این نظریه، نه تنها سایر ابعاد زیستی فرهنگی و اجتماعی وابستگی به مواد را نادیده نگرفته است، بلکه آن را کمک به دیگر نظریه‌ها می‌داند. بنا بر نظر خانتریان، از آنجاکه معتادان هیجانان منفی و بی‌قراری را تحمل‌ناپذیر و مستأصل‌کننده توصیف می‌کنند و نمی‌توانند این حالات هیجانی را بدون اتکا به مواد مدیریت کنند، از خواص فیزیولوژیکی و روان‌شناختی مواد برای دستیابی به ثبات خلقی استفاده می‌کنند. طبق این نظریه، اعتیاد ابزاری برای تعدیل عواطف استرس‌زا است. این نظریه بر این فرض استوار است که افراد بسیاری به‌خاطر باورهای معیوب و اختلال در تنظیم خلقی به اعتیاد روی می‌آورند.

به بیان دیگر، می‌شود استدلال کرد که علائم وجود طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، همچون طرد و بریدگی، عملکرد مختل، بازداری، محدودیت‌های مختل، به‌مرور باعث احساس ناامیدی و درماندگی و در نتیجه افزایش علائم ناگویی هیجانی مانند دشواری در شناسایی و بیان احساسات فرد می‌شود. واضح است که افراد مبتلا به ناگویی هیجانی اعتمادبه‌نفس ضعیفی دارند و در برخی پژوهش‌ها نشان داده شده است که اعتمادبه‌نفس ضعیف به‌طور معناداری اعتیاد به اینترنت را پیش‌بینی می‌کند. این احتمال وجود دارد که اعتمادبه‌نفس به‌طور معناداری با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی مرتبط باشد و به نظر می‌رسد کاهش اعتمادبه‌نفس با افزایش در طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و امکان ابتلا به اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی همراه باشد. همچنین، اعتمادبه‌نفس ضعیف، ترس از طردشدن و نیاز به تأیید از عواملی است که افراد دارای طرح‌واره‌های معیوب را به اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی سوق می‌دهد. به این ترتیب، ارزیابی موارد مشکوک به اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی ما را به ارزیابی طرح‌واره‌های معیوب در مبتلایان به این نوع اعتیاد هدایت می‌کند.

هر پژوهشی با محدودیت‌هایی همراه است و محدودیت این پژوهش نیز وجود متغیرهای کنترل‌نشده، مثل هوش هیجانی، مشکلات روان‌شناختی، تحصیلات والدین، طبقه فرهنگی - اجتماعی، و تداخل آن‌ها در پژوهش است.

درنهایت، بنا بر یافته‌های پژوهش و با توجه به اهمیت ناگویی خلقی در گرایش دانش‌آموزان به اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی و ضرورت بررسی عوامل مرتبط با آن،

یعنی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و اهمال‌کاری تحصیلی، پیشنهاد می‌شود کارشناسان و مربیان و مشاوران تحصیلی، با تکیه بر یافته‌های چنین مطالعاتی، راهکارهایی مؤثر در جهت رفع مشکلات اعتیاد به اینترنت دانش‌آموزان ارائه دهند؛ همچنین، در مشاوره‌های تحصیلی و تصمیم‌گیری مناسب برای انتخاب رشته به دانش‌آموزان یاری رسانند. برگزاری جلسات تخصصی‌تر آموزش خانواده و آگاه‌سازی والدین و معلمان از مشکلات اهمال‌کاری تحصیلی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه دانش‌آموزان و تأثیر آن در ناگویی خلقی نیز، در کاهش گرایش به اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی مؤثر خواهد بود.

ملاحظات اخلاقی

● پیروی از اصول اخلاقی پژوهش

اصول اخلاقی کاملاً در این مقاله رعایت شده است. شرکت‌کنندگان اجازه داشتند هر زمان که مایل بودند از پژوهش خارج شوند. همچنین، همه شرکت‌کنندگان در جریان روند پژوهش بودند.

● حامی مالی

این پژوهش هیچ‌گونه کمک مالی از سازمان‌های تأمین مالی در بخش‌های عمومی، تجاری یا غیرانتفاعی دریافت نکرده است.

● مشارکت‌کنندگان

تمامی نویسندگان در طراحی و اجرا و نگارش همه بخش‌های پژوهش مشارکت داشته‌اند.

● تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، این مقاله تعارض منافع ندارد.

سپاس‌گزاری

این مقاله برآمده از پایان‌نامه کارشناسی ارشد خانم مریم رستمی در رشته مشاوره مدرسه در دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج به راهنمایی استاد دکتر سعید محمودی‌نیا است که در شورای پژوهشی و آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج تأیید و تصویب شده است. پژوهشگران بر خود لازم می‌دانند از تمامی کسانی که در این پژوهش شرکت کرده‌اند قدردانی و سپاس‌گزاری کنند.

منابع REFERENCES

- اژدری، افسانه، و مهدیان، حسین. (۱۴۰۰، ۲۹ شهریور). پیش‌بینی اعتیاد به شبکه‌های مجازی بر اساس جو عاطفی خانواده و بهزیستی روان‌شناختی [مقاله ارائه‌شده در کنفرانس هشتمین کنفرانس بین‌المللی روان‌شناسی تربیتی و سبک زندگی. تفریس، گرجستان].
<https://civilica.com/doc/1308563>
- اسمعیلی‌راد، مهسا، و احمدی، فرید. (۱۳۹۸). ارتباط بین اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی آنلاین و اختلالات روان‌شناختی. *مجله اخلاق در علوم فناوری*، ۱۴ (۲)، ۳۱-۳۸.
<https://ethicsjournal.ir/article-1-1444-fa.html>
- اسماعیلی، معصومه، ایمانی‌فر، حمیدرضا، شهبازی‌مقدم، سامان، و شفیعی، فاطمه‌سادات. (۱۴۰۰). نقش واسطه‌ای ناگویی خلقی و رابطه بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و رفتارهای خودآسیب‌رسان در نوجوانان. *دوفصلنامه مطالعات روان‌شناختی نوجوانان و جوان*، ۱ (۱)، ۲۸۶-۲۷۴.
<https://www.jonapte.ir/fa/showart-058f75e0f77111eda6b9ef86404f608c>
- باطینت، طاهره (۱۴۰۱). *ارتباط افسردگی، ناگویی خلقی، احساس تنهایی و بی‌حوصلگی با اعتیاد به بازی‌های آنلاین در نوجوانان* [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، مؤسسه آموزش عالی راهبرد شمال]. ایران‌داک.
<https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/021a3266498ea1923aa4c42f1595591c>
- بهادری خسروشاهی، جعفر، و هاشمی نصرت‌آباد، تورج. (۱۳۹۰). رابطه سبک‌های دل‌بستگی، راهبردهای مقابله‌ای و سلامت روانی با اعتیاد به اینترنت. *فصلنامه روان‌شناسی تحولی: روان‌شناسان ایرانی*، ۸ (۳۰)، ۱۷۷-۱۸۸.
<https://sanad.iau.ir/Journal/jip/Article/1054679>
- جعفری، حامد (۱۴۰۱). *پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت بر اساس الگوهای ارتباطی خانواده و کنترل توجه در دانش‌آموزان* [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت]. ایران‌داک.
<https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/357080254b4d4bc55a34d79fc89a9c82>
- جوادی پونلی، فاطمه، رضانی لشکریانی، سارا، و مهدوی سعیدی، رؤیا. (۱۳۹۶، ۲۳ آبان). *رابطه ناگویی خلقی با آمادگی به اعتیاد در دانشجویان* [مقاله ارائه‌شده در کنفرانس ششمین کنگره انجمن روان‌شناسی ایران، تهران، ایران].
<https://civilica.com/doc/732587/>
- جوکار، بهرام، و دلاورپور، محمداقا (۱۳۸۶). *رابطه تعلل‌ورزی آموزشی با اهداف پیشرفت. اندیشه‌های نوین تربیتی*، ۳ (۳)، ۸۰-۶۱.
https://jontoe.alzahra.ac.ir/article_312.html
- حمیدی، فریده، مهدیه نجف‌آبادی، مجید، و نمازیان نجف‌آبادی، ثمانه (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین اعتیاد به اینترنت و اهمال‌کاری تحصیلی در دانش‌آموزان متوسطه. *مجله فناوری آموزش و یادگیری*، ۱ (۳)، ۱۰۶-۹۰.
<https://doi.org/10.22054/jti.2015.1818>
- خواججه‌احمدی، معصومه، پولادی، شهناز، و بحرینی، مسعود. (۱۳۹۵). طراحی و روان‌سنجی پرسش‌نامه اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مبتنی بر موبایل. *نشریه روان‌پرستاری*، ۴ (۴)، ۵۱-۴۳.
<http://ijpn.ir/article-1-884-fa.html>
- دادرس، زهرا، فرامرزیانی، سعید، جعفری، علی، و بیابانی، غلامحسین. (۱۳۹۸). اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی موبایلی و اثرات فرهنگی و رفتاری ناشی از آن (مورد مطالعه: دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه). *نشریه مطالعات رسانه‌های نوین*، ۵ (۱۹)، ۱۹۰-۱۵۱.
https://journals.atu.ac.ir/article_10735.html
- دیواندری، حسن، آهی، قاسم، اکبری، حمزه، مهدیان، حسین. (۱۳۸۸). *فرم کوتاه پرسش‌نامه طرح‌واره‌یاب: بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی و ساختار عاملی بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد کاشمر سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵. فصلنامه پژوهش‌نامه تربیتی*، ۵ (۲۰)، ۱۳۳-۱۰۳.
<https://sanad.iau.ir/Journal/educ/Article/941160>
- ذوقی، لیلیا. (۱۴۰۱). *پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت بر اساس ناگویی هیجانی، تمایز یافتگی خود و خویش‌تن‌داری در زنان خانه‌دار*. *مجله روان‌شناسی فرهنگی*.
https://jcp.samt.ac.ir/article_166191.html
- رستگار، سمانه، عبدالهی، محمدحسین، و شاهقلیان، مهناز. (۱۳۹۳). اعتیاد به اینترنت، صمیمیت اجتماعی و شادکامی دانشجویان. *فصلنامه روان‌شناسی تحولی: روان‌شناسان ایرانی*، ۱۱ (۴۲)، ۱۶۸-۱۵۹.
<https://sanad.iau.ir/Journal/jip/Article/1054638>
- رسولی خورشیدی، فاطمه، سنگانی، علیرضا، و جنگی، پریا. (۱۳۹۸). *رابطه اهمال‌کاری تحصیلی و منبع کنترل با پیشرفت تحصیلی دانشجویان پرستاری: نقش میانجی انگیزش پیشرفت. فصلنامه پرستاری، مامایی و پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی کردستان*، ۵ (۲)، ۶۷-۵۷.
<http://jne.ir/article-1-1026-fa.html>

رویت، زهره. (۱۳۹۹، ۲۵ شهریور). رابطه بین هیجان‌خواهی و افسردگی با اعتیاد به شبکه‌های مجازی بین نوجوانان مقطع متوسطه اول شهرستان اردکان [مقاله ارائه‌شده در کنفرانس آ. ششمین کنفرانس بین‌المللی روان‌شناسی تربیتی و سبک زندگی، تفلیس، گرجستان].
<https://civilica.com/doc/1123007/>

سراج خرمی، ناصر، زاده‌حسن، زهره، زاده‌حسن، جمشید، و زراسوندنیا، مرضیه. (۱۳۹۵، ۲۵ خرداد). بررسی رابطه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با اضطراب اجتماعی در بین دانشجویان دختر دانشگاه آزاد اسلامی [مقاله ارائه‌شده در کنفرانس آ. اولین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در حوزه علوم تربیتی و روان‌شناسی و مطالعات اجتماعی ایران، قم، ایران].
<https://civilica.com/doc/498926/>

سیدموسوی، مه‌ری، گرچی، معصومه، روحانی، نیره‌السادات، و صمیمی، زبیر. (۱۴۰۰). نقش راهبردهای تنظیم شناختی هیجان و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در دانش‌آموزان دختر. فصلنامه خانواده‌پژوهش، ۱۸(۱)، ۸۶-۶۹.
<http://qjfir/article-1-1825-fa.html>

شهامت، فاطمه. (۱۳۸۹). پیش‌بینی نشانه‌های سلامت عمومی (جسمانی‌سازی، اضطراب و افسردگی) بر اساس طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه. پژوهش‌های نوین روان‌شناختی، ۵(۲۰)، ۱۲۴-۱۰۳.
<https://profdoc.um.ac.ir/paper-abstract-1030680.html>

شهریاری، سعید. (۱۳۹۹). رابطه هوش اجتماعی با میزان اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی بین دانش‌آموزان متوسطه دختر و پسر شهرستان رودان [آپایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندر لنگه]. ایرانداک.
<https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/b7f11b1d0a5890f27a1a097a6055d9af>

صادق‌زاده، رقیه، احدی، حسن، درتاج، فریبرز، و منشتی، غلامرضا. (۱۳۹۷). ساخت و بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسش‌نامه اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی در نوجوانان. فصلنامه مطالعات اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی، ۸(۲۴)، ۲۳۵-۲۴۴.
https://jresearch.sanjesh.org/article_34189.html

طهماسب‌زاده شیخ‌لار، داود، و صادق‌پور، مهدی. (۱۳۹۸). تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر اهمال‌کاری تحصیلی با نقش واسطه‌ای راهبردهای یادگیری خودتنظیمی در بین دانش‌آموزان. نشریه علمی فناوری آموزش، ۱۴(۱)، ۲۳۰-۲۲۱.
https://jte.sru.ac.ir/article_970.html

عطاذخت، اکبر، فلاحی، وحید، و احمدی، شیرین. (۱۳۹۶). نقش از خودبیگانگی تحصیلی و احساس تنهایی در پیش‌بینی گرایش نوجوانان به رفتارهای پرخطر. فصلنامه سلامت اجتماعی و اعتیاد، ۴(۱۴)، ۹۷-۱۱۲.
<http://www.sh-addiction.ir/fa/article/379777>

عقبایی، شیوا، کاکوند، علیرضا، و بهرامی‌هیدچی، مریم. (۱۳۹۷). ارتباط بین افسردگی و اعتیاد به اینترنت با میانجی‌گری ناگویی هیجانی. مجله مطالعات روان‌شناختی، ۱۴(۱)، ۱۸۱-۱۶۳.
https://psychstudies.alzahra.ac.ir/article_3114.html

علوی، سیدسلیمان، اسلامی، مهدی، مرآتی، محمدرضا، نجفی، مصطفی، جنتی‌فرد، فرشته و رضاپور، حسین. (۱۳۸۹). ویژگی‌های روان‌سنجی آزمون اعتیاد به اینترنت باینگ. مجله علوم رفتاری، ۴(۳)، ۱۸۹-۱۸۳.
https://www.behavsci.ir/article_67688.html

قاسم‌زاده علیشاهی، ابوالفضل، کاظمی، سلیم، و جاویدپور، مرتضی. (۱۳۹۹، ۲۶ آذر). بررسی نقش اعتیاد به شبکه‌های مجازی در پیش‌بینی اهمال‌کاری تحصیلی در دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم. اولین همایش ملی آسیب‌شناسی روانی [مقاله ارائه‌شده در کنفرانس آ. اردبیل، ایران].
<https://civilica.com/doc/1151520/>

قنادزادگان، حسینعلی، سپاه‌منصور، مژگان، کوچک‌انتظار، رؤیا، و صالحی، مهدیه. (۱۳۹۷). مدل‌یابی اعتیاد به اینترنت بر اساس حمایت اجتماعی با میانجی‌گری ناگویی خلقی در دانش‌آموزان. مجله روان‌شناسی مدرسه، ۱۰(۲)، ۱۳۷-۱۱۹.
https://jisp.uma.ac.ir/article_1216.html

قنادزادگان، حسینعلی، صالحی، مهدیه، کوچک‌انتظار، رؤیا، و سپاه‌منصور، مژگان. (۱۳۹۹). مدل‌یابی اعتیاد به اینترنت بر اساس سبک‌های هویت: نقش واسطه‌ای ناگویی هیجانی. روان‌شناسی تحولی، ۱۵(۵۸)، ۱۷۳-۱۶۵.
<https://sanad.iau.ir/journal/jip/Article/664389?jid=664389>

کافی‌نیا، فاطمه و فرهادی، هادی. (۱۳۹۸). اثربخشی درمان شناختی رفتاری گروهی بر مهارت‌های ارتباطی و اعتیاد به اینترنت دانش‌آموزان مقطع دوم متوسطه. فصلنامه روان‌شناسی تحلیلی - شناختی، ۱۰(۳۹)، ۹۸-۸۷.
<https://sanad.iau.ir/journal/psy/Article/672803?jid=672803>

کاهویی، مهدی، پاک‌نظر، فاطمه، علی‌محمدی، معصومه، و مسیبی، غزاله. (۱۳۹۹). ارتباط بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی سمنان. مجله روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران، ۲۶(۲)، ۲۳۸-۲۲۸.
<http://ijpcp.iu.ac.ir/article-1-3051-fa.html>

کریمی، الهام. (۱۳۹۸). تحلیل مسیر رابطه طرحواره‌های ناسازگار اولیه با نشانگان بالینی در دانشجویان دارای تجربه شکست عاطفی: نقش تعدیل‌کننده جو عاطفی خانواده. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه زنجان. ایران. ایراندک.

<https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/d2005d4f224e5af6cddffa2266fc3e8e>

کریمی ربانی، مهدیه، و مؤمنی، فرشته. (۱۳۹۶، ۲۳ آبان). طرحواره‌های ناسازگار اولیه و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در دانشجویان [مقاله ارائه‌شده در کنفرانس]. ششمین کنگره انجمن روان‌شناسی ایران، تهران، ایران. <https://civilica.com/doc/732522/>

معصومی، تکتم. (۱۳۹۷، ۳۰ خرداد). استفاده از تحلیل تابع تشخیصی در پیش‌بینی اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی بر اساس سبک‌های دل‌بستگی، احساس تنهایی و عزت‌نفس نوجوانان [مقاله ارائه‌شده در کنفرانس]. کنفرانس ملی دستاوردهای نوین جهانی در تعلیم و تربیت، روان‌شناسی، حقوق و مطالعات فرهنگی-اجتماعی، آذربایجان غربی - خوی، ایران. <https://www.sid.ir/paper/898007/fa>

مقیم، پوریا. (۱۳۹۹). مدل‌یابی ساختاری رابطه گرایش به اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مبتنی بر موبایل و طرحواره‌های ناسازگار اولیه با نقش واسطه‌ای ناگویی خلقی [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس]. ایران‌دک.

<https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/f36b3d255d2157ffa6813dfb1102d85f>

موسوی، سیدولی‌الله. (۱۳۹۷). شیوع اعتیاد به اینترنت و وضعیت استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در نوجوانان و جوانان ایرانی در سال ۱۳۹۷. *مجله طب نظامی*، ۲۲(۳)، ۲۸۸-۲۸۱. https://militarymedj.bmsu.ac.ir/article_1000903.html

میکاییلی، نیلوفر، نریمانی، محمد، قریب‌بلوک، معصومه، و بلندی، آذر دخت. (۱۳۹۸). نقش هیجانات منفی، ناگویی خلقی و روابط بین‌فردی در پیش‌بینی رفتار آسیب به خود در نوجوانان: یک مطالعه همبستگی. *مجله پزشکی ارومیه*، ۳۰(۵)، ۴۰۴-۳۹۳. <https://umj.umsu.ac.ir/article-1-4809-fa.html>

نوری، خدیجه، جدیدیان، احمدعلی، و امینی، داریوش. (۱۳۹۶، ۲۴ آبان). شیوع‌شناسی اعتیاد به شبکه‌های مجازی و رابطه آن با اهمال‌کاری و ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم شهر کرمانشاه [مقاله ارائه‌شده در کنفرانس]. اولین همایش ملی زنان، بازاریابی شهری و توسعه پایدار، کرمانشاه، ایران. <https://civilica.com/doc/717948/>

Atwan, W., Salha, N., & Mahamid, F. (2022). Psychometric properties and factorial structure of the Social Network Addiction Scale within the Arabic language and Palestinian context. *Computers in Human Behavior Reports*, 8, 9-11. <https://doi.org/10.1016/j.chbr.2022.100228>

Bagby, R. M., Taylor, G. J., & Parker, J. D. (1994). The twenty-item Toronto Alexithymia Scale—II. Convergent, discriminant, and concurrent validity. *Journal of Psychosomatic Research*, 38(1), 33-40. [https://doi.org/10.1016/0022-3999\(94\)90006-x](https://doi.org/10.1016/0022-3999(94)90006-x)

Bolat, N., Yavuz, M., Eliaçık, K., & Zorlu, A. (2017). The relationships between problematic internet use, alexithymia levels, and attachment characteristics in a sample of adolescents in a high school in Turkey. *Psychology, Health & Medicine*, 23(5), 604-611. <https://doi.org/10.1080/13548506.2017.1394474>

Chen, Y. L., Chen, S. H., & Gau, S. S. (2015). ADHD and autistic traits, family function, parenting style, and social adjustment for Internet addiction among children and adolescents in Taiwan: A longitudinal study. *Research in Developmental Disabilities*, 39, 20-31. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2014.12.025>

Cudo, A., Dobosz, M., Griffiths, M. D., & Kuss, D. J. (2022). The relationship between early maladaptive schemas, depression, anxiety, and problematic video gaming among female and male gamers. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 116, 1-9. <https://doi.org/10.1007/s11469-022-00858-2>

De Haan, H. A., Joosten, E. A., De Haan, L., Schellekens, A. F., Buitelaar, J. K., & van der Palen, J. (2013). A family history of alcoholism relates to alexithymia in substance use disorder patients. *Comprehensive Psychiatry*, 54(7), 911-917. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2013.03.021>

Fu, L., Wang, P., Zhao, M., Xie, X., Chen, Y., Nie, J., & Lei, L. (2020). Can emotion regulation difficulty lead to adolescent problematic smartphone use? A moderated mediation model of depression and perceived social support. *Children and Youth Services Review*, 108, 10-16. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2019.104660>

Gao, T., Li, J., Zhang, H., Gao, J., Kong, Y., Hu, Y., & Mei, S. (2018). The influence of alexithymia on mobile phone addiction: The role of depression, anxiety, and stress. *Journal of Affective Disorders*, 225, 761-766.

<https://doi.org/10.1016/j.jad.2017.08.020>

Geng, J., Han, L., Gao, F., Jou, M., & Huang, C.-C. (2018). Internet addiction and procrastination among Chinese young adults: A moderated mediation model. *Computers in Human Behavior*, 84, 320-333.

<https://doi.org/10.1016/j.chb.2018.03.013>

Grunschel, C., Schwinger, M., Steinmayr, R., & Fries, S. (2016). Effects of using motivational regulation strategies on students' academic procrastination, academic performance, and well-being. *Learning and Individual Differences*, 49, 162-170. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2016.06.008>

Gustavson, D. E., & Miyake, A. (2017). Academic procrastination and goal accomplishment: A combined experimental and individual differences investigation. *Learning and Individual Differences*, 54, 160-172.

<https://doi.org/10.1016/j.lindif.2017.01.010>

Hao, Z., Jin, L., Li, Y., Akram, H. R., Saeed, M. F., Ma, J., Ma, H., & Huang, J. (2019). Alexithymia and mobile phone addiction in Chinese undergraduate students: The roles of mobile phone use patterns. *Computers in Human Behavior*, 97, 51-59. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2019.03.001>

Hershberger, M. A., & Jones, M. H. (2018). The influence of social relationships and school engagement on academic achievement in maltreated adolescents. *Journal of Adolescence*, 67, 98-108.

<https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2018.06.003>

Kandemir, M. (2014). Reasons for academic procrastination: Self-regulation, academic self-efficacy, life satisfaction, and demographic variables. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 152, 188-193.

<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.09.179>

Kemp, R. (2011). The symbolic constitution of addiction: Language, alienation, ambivalence. *Health: SAGE Journals*, 16(4), 434-447. <https://doi.org/10.1177/1363459311425515>

Khantzian, E. J. (1978). The ego, the self, and opiate addiction: Theoretical and treatment considerations. *International Review of Psycho-Analysis*, 5, 189-198. <https://doi.org/10.1111/j.0021-8774.2004.00493.x>

Kim, K., Ryu, E., Chon, M. Y., Yeun, E. J., Choi, S. Y., Seo, J. S., & Nam, B. W. (2006). Internet addiction in Korean adolescents and its relation to depression and suicidal ideation: A questionnaire survey. *International Journal of Nursing Studies*, 43(2), 185-192. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2005.02.005>

Lyvers, M., Karantonis, J., Edwards, M. S., & Thorberg, F. A. (2016). Traits associated with internet addiction in young adults: Potential risk factors. *Addictive Behaviors Reports*, 3, 56-60. <https://doi.org/10.1016/j.abrep.2016.04.001>

Lin, H., Tov, W., & Qiu, L. (2014). Emotional disclosure on social networking sites: The role of network structure and psychological needs. *Computers in Human Behavior*, 41, 342-350. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2014.09.045>

Malak, M. Z., Khalifeh, A. H., & Shuhaiber, A. H. (2017). Prevalence of internet addiction and associated risk factors in Jordanian school students. *Computers in Human Behavior*, 70, 556-563. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.01.011>

Maniaci, G., Picone, F., Van Holst, R. J., Bolloni, C., Scardina, S., & Cannizzaro, C. (2017). Alterations in the emotional regulation process in gambling addiction: The role of anger and alexithymia. *Journal of Gambling Studies*, 33(2), 633-647. <https://doi.org/10.1007/s10899-016-9636-4>

Nasti, L., & Milazzo, P. (2018). A hybrid automata model of social networking addiction. *Journal of Logical and Algebraic Methods in Programming*, 100, 215-229. <https://doi.org/10.1016/j.jlamp.2018.07.002>

Orsolini, L. (2020). Unable to describe my feelings and emotions without an addiction: The interdependency between alexithymia and addictions. *Frontiers in Psychiatry*, 11, 13-20. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2020.543346>

Pontes, H. M., Caplan, S. E., & Griffiths, M. D. (2016). Psychometric validation of the Generalized Problematic Internet Use Scale 2 in a Portuguese sample. *Computers in Human Behavior*, 63, 823-833.

<https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.06.015>

Rothblum, E. D., & Solomon, L. J. (1984). Academic procrastination: Frequency and cognitive-behavioral correlates. *Journal of Counseling Psychology*, 31, 503-509. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.31.4.503>

- Schimmenti, A., Passanisi, A., Caretti, V., Marca, L. L., Granieri, A., Iacolino, C., Gervasi, A. M., Maganuco, N. R., & Billieux, J. (2017). Traumatic experiences, alexithymia, and Internet addiction symptoms among late adolescents: A moderated mediation analysis. *Addictive Behaviors*, *64*, 314-320. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2015.11.002>
- Spensieri, V., Valastro, C., & Cerutti, R. (2016). PO-31: Technology addiction and alexithymia features in a sample of Italian adolescents. *Journal of Behavioral Addictions*, *5*(1), 58-59. <https://doi.org/10.1556/2006.5.2016.014>
- Suárez-Perdomo, A., Ruiz-Alfonso, Z., & Garcés-Delgado, Y. (2022). Profiles of undergraduates' network addiction: Differences in academic procrastination and performance. *Computers & Education*, *181*, 1-10. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2022.104459>
- Welburn, K., Cristine, M., Dagg, P., Pontefract, A., & Jordan, S. (2002). The Schema Questionnaire—Short Form: Factor analysis and relationship between schemas and symptoms. *Cognitive therapy and research*, *26*, 519-530. <https://doi.org/10.1023/A:1016231902020>
- Widyanto, L., & McMurrin, M. (2004). The psychometric properties of the Internet Addiction Test. *Cyberpsychology & Behavior*, *7*(4), 443-450. <https://doi.org/10.1089/cpb.2004.7.443>
- Young, K. S. (2011). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *CyberPsychology & Behavior*, *1*(3), 237-244. <https://doi.org/10.1089/cpb.1998.1.237>
- Yuchang, J., Cuicui, S., Junxiu, A., & Junyi, L. (2017). Attachment styles and smartphone addiction in Chinese college students: The mediating roles of dysfunctional attitudes and self-esteem. *International Journal of Mental Health and Addiction*, *15*, 1122-1134. <https://doi.org/10.1007/s11469-017-9772-9>

پی‌نوشت‌ها

1. Atwan 2. Virtual social networks 3. Yuchang 4. Nasti & Milazzo 5. Suárez-Perdomo 6. Hao 7. alexithymia 8. De Haan 9. Kemp 10. Initial schema 11. Academic procrastination 12. Hershberger 13. Gustavson and Miyake 14. Kandemir 15. Grunschel 16. Geng 17. Cudo 18. Schimmenti 19. Lyvers 20. Spensieri 21. Maniaci 22. Gao 23. Bolat 24. Fu	25. Kim 26. Malak 27. SPSS23 28. AMOS26 29. Young cyberspace addiction questionnaire 30. Widyanto and McMurrin 31. Pontes 32. Rothbloom and Solomon 33. Young's early maladaptive schemas questionnaire 34. Lee 35. Welburn 36. Bagby 37. missing 38. outliers 39. normality 40. multi-collinearity 41. Tolerance 42. Variance Inflation Factor (VIF) 43. مقدار بحرانی بالاتر از مثبت یا منفی ۱/۹۶ معنی‌دار است. 44. Chen 45. Lin 46. Orsolini 47. Khantzian